

Ysgol Gymraeg Dewi Sant

Tyfu a Llwyddo Gyda'n Gilydd

Polisi Perthnasedd

Cyflwyniad

“Mae perthnasoedd cadarnhaol mewn ysgolion yn ganolog i les myfyrwyr ac athrawon ac yn sail i amgylchedd dysgu effeithiol.”

Yn Ysgol Gymraeg Dewi Sant gwelwn berthnasoedd fel y ffactor mwyaf arwyddocaol sy'n dylanwadu ar lwyddiant ein hysgol. Rydyn ni eisiau i bawb deimlo a phrofi ymdeimlad o berthyn, diogelwch, cariad a pharch. Credwn pan fydd pobl, yn enwedig plant, yn cael eu gwerthfawrogi a'u meithrin yn wirioneddol fel unigolion, eu bod yn teimlo synnwyr o bwrpas ac yn deall eu lle mewn cymuned. Pan fydd hyn yn digwydd mewn ysgolion, mae plant yn ymgysylltu ac yn ffynnu gyda lefelau uchel o les ac yn datblygu cariad at ddysgu.

Datganiad Cenhadaeth

Mae gennym ddisgwyliadau uchel o ymddygiad gan ein disgyblion ac oedolion a chredwn yn gryf fod pob ymddygiad yn gyfrwng cyfathrebu; ffordd o fynegi emosiwn/emosiynau. Mae ein Polisi Perthnasoedd Cadarnhaol yn sicrhau, o fewn fframwaith o ddisgwyliadau, arferion, hawliau a chyfrifoldebau, ein bod yn arwain, yn annog ac yn addysgu disgyblion i ffurfio perthnasoedd cadarnhaol â phawb sydd o'u cwmpas sydd yn ei dro yn caniatáu i athrawon addysgu a disgyblion i ddysgu.

Tyfu a Llwyddo Gyda'n Gilydd

Bwriad ein Polisi

- Cefnogi holl aelodau cymuned yr ysgol i ddatblygu perthnasoedd cadarnhaol.
- Cydweithio i greu amgylchedd gofalgar, cefnogol a meithringar.
- Adnabod, canmol a chyfathrebu ymddygiad ac ymdrech ragorol.
- Ymateb yn briodol i anghenion unigol disgyblion a sicrhau eu bod yn cael eu cefnogi'n effeithiol.
- Sicrhau cysondeb drwy'r ysgol.

Bydd y nodau hyn yn cael eu cyflawni trwy set glir o ddisgwyliadau a rennir, hawliau, arferion a chyfrifoldebau.

Dylid darllen y polisi hwn ar y cyd gyda Pholisi Gwrth-Fwlio yr ysgol a'r Polisi Defnydd o Rym Rhesymol (Use of Reasonable Force Policy).

'Disgwyliadau Dewi Sant'

Yn lle rheolau'r ysgol, disgwyliwn i bob disgybl ddilyn 'Disgwyliadau Dewi Sant'.

- Byddwch yn barod
- Byddwch yn ddiogel
- Byddwch yn barchus

Mae hon yn ddogfen ar waith lle mae disgyblion yn cymryd perchnogaeth o ddatblygu eu gweledigaeth o sut olwg sydd ar Ddisgwyliadau Dewi Sant. Neilltuir llawer o amser ar ddechrau'r flwyddyn i athrawon a disgyblion sefydlu'r disgwyliadau uchel hyn. Am enghraifft o hyn gweler Atodiad 1.

Mae disgyblion sy'n dilyn 'Disgwyliadau Dewi Sant' ac sydd yn dangos ymddygiad 'Uwch a Thu Hwnt' yn cael eu cydnabod gan bob aelod o staff trwy'r gwobrau canlynol:

- Canmoliaeth lafar
- Cerdyn post adref/galwadau ffôn – ar gyfer ymddygiad uwch a thu hwnt.
- Bwrdd Brolio (Recognition Board) yn gysylltiedig ag ymddygiad Disgwyliadau Dewi Sant.
- Gwasanaeth dathlu lle mae disgyblion yn derbyn tystysgrifau Cymry Balch am ei ymdrech i siarad Cymraeg.

Ymddygiad Cyson Oedolion

Yn Ysgol Gymraeg Dewi Sant, fe welwch gysondeb oedolion gweladwy ym mhobman. Credwn mai dim ond pan fydd oedolion yn modelu ymddygiadau rhagorol, cwbl gyson yn unol â'r polisi hwn y ceir ymddygiad rhagorol gan bob plentyn.

Nid ydym yn gweiddi	Nid oes byth reswm dilys dros weiddi ar blentyn. Efallai mai'r unig eithriad fyddai os yw plentyn mewn perygl, er enghraifft 'Stopiwch!' ar draws maes chwarae prysur os gwelwyd plentyn yn gwneud rhywbeth a oedd yn mynd i roi eu hunain neu blant eraill mewn perygl.
Rydym bob amser yn cyfeirio at yr ymddygiad ac nid y plentyn.	Pan rydym yn siarad â phlant am ymddygiad negyddol, rydyn ni bob amser yn siarad am yr ymddygiad fel eu bod nhw'n deall bod ganddyn nhw ddewis o ran sut maen nhw'n ymddwyn.

'Mae'n cymryd pentref cyfan i fagu plentyn'.	Y tu hwnt i gatiâu'r ysgol, rydym yn annog plant i barhau â'u hymddygiad cadarnhaol y tu allan i'r ysgol mewn nifer o ffyrdd. Rydym yn modelu ymddygiad da pan fyddwn allan yn y gymuned leol.
Dull Di-wrthdrawiadol	Defnyddiwn ddull di-wrthdrawiadol wrth siarad â'r plant a gweddill cymuned yr ysgol.

Addysgu Perthnasoedd Cadarnhaol

Rydym yn mabwysiadu ymagwedd ataliol yn hytrach nag adweithiol at berthnasoedd cadarnhaol ac yn cydnabod bod addysgu disgyblion am berthnasoedd yn rhan o'n cwricwlwm.

Addysgir perthnasoedd cadarnhaol i blant yn y ffyrdd canlynol:

- Dull y Pum Piler
- Fel rhan o MDPH Iechyd a Lles
- Trwy Dechnegau 'Teach Like a Champion'
- Gweithgareddau Meddwlgarwch - Meddyliau sy'n Gwenu a Thechnegau Anadlu
- Cyfleoedd i gael 'Check in'/Amser Cylch – gwirio cyffredinol fel dosbarth cyfan, gosod disgwyliadau ar gyfer yr wythnos, asesu unrhyw blant sydd angen cymorth, dosbarth cyfan i drafod 'cwestiwn mawr' yn ymwneud ag ymddygiad cyfoes yn y dosbarth/ysgol e.e. effaith gemau ar-lein yn dylanwadu ar ddadleuon yn yr ysgol, materion maes chwarae
- Amser Cylch – 'Hoffwn i'm hathro wybod...'
- Defnyddio Dulliau Adfer.

Y Pum Piler at Berthnasoedd Cadarnhaol

Dilynw'n agweddau'r Pum Piler at Berthnasoedd Cadarnhaol ac mae hyn yn wreiddiol i holl waith ein hysgol. (a gymerwyd o Pivotal Education ac ymchwil Paul Dix 2017).

1. Ymddygiad tawel, cyson wedi'i fodlu bob dydd.
2. Y sylw cyntaf i'r ymddygiad gorau – gwobrwyo, cydnabod, canmol, cymell ac ennyn diddordeb disgyblion yn yr ymddygiadau a ddisgwyliwn.
3. Arferion dyddiol di-baid, clir.
4. Ymyriadau wedi'u sgriptio – iaith gyson, gadarnhaol i reoli ymddygiad a lleddfu sefyllfaoedd.
5. Dilyniant Adferol – 'Sicrwydd y dilyniant. Mae hyn yn galluogi'r plentyn i feddwl am ei weithredoedd a dysgu bod rhywun pwysig yn credu ei fod yn well.'

Gweler Atodiad 2 am ragor o wybodaeth am ddull y Pum Piler.

Cydnabod Emosiynau a Rheoli Ymddygiad

Yn Ysgol Gymraeg Dewi Sant rydym yn cydnabod nad oes neb yn berffaith! Mae hyn yn cynnwys disgyblion ac oedolion. Bydd adegau pan fydd pob un ohonom yn gwylltio, yn ypsetio neu'n ddig. Rydyn ni'n galw'r teimlad hwn yn 'wobble' ac yn dysgu'r plant bod hyn yn gwbl dderbyniol ac yn arferol. Rydym

yn cefnogi'r plant a'r staff gan ddefnyddio ystod o strategaethau a thechnegau, fel y gallwn adnabod a deall gwahanol deimladau ac ymateb mewn modd sy'n gymdeithasol briodol.

- Meddwlgarwch
- Paul Dix – When the Adults Change Everything Changes
- Technegau Teach Like a Champion
- Arfer Adferol
- Ymateb Sgriptiedig

Camau ar gyfer 'Wobbles'

Bydd staff Ysgol Gymraeg Dewi Sant yn dilyn y 'Camau Ymateb' y cytunwyd arnynt i gefnogi plant pan fyddant yn cael 'wobble'. I gael esboniadau manylach o'r camau ymateb 1-5, cyfeiriwch at Atodiad 3.

Rôl yr UDA/ Oedolyn sy'n Cefnogi

Yn Ysgol Gymraeg Dewi Sant mae gennym system glir mewn lle ar gyfer aelodau o staff pan fo 'wobbles' plant yn dwysáu (escalate) ac mae angen mwy o gefnogaeth. Gweler Atodiad 3.

- Galw am **gymorth** gan aelod o'r UDA. Angen i'r aelod o'r UDA sefyll wrth eich ymyl i gael ffrynt unedig.
- Galw am aelod o'r UDA i **helpu**. I gymryd y dosbarth tra bod gennych 'wobble' eich hunan neu i weithio gyda phlentyn.
- Galw ar aelod o'r UDA i **symud** plentyn. Peidiwch â siarad â'r plentyn. Athro yn dilyn i fyny gydag arfer adferol.

Os bydd unrhyw un o'r ymddygiadau canlynol yn digwydd, bydd plentyn yn cael ei gyflymu i Gam Ymateb 5 ar unwaith a bydd y Pennaeth neu'r Dirprwy Bennaeth yn delio gyda nhw.

- Ymosodiad corfforol ar ddisgybl/oedolyn.
- Iaith sarhaus wedi'i chyfeirio at ddisgybl/oedolyn.
- Dinistrio eiddo yn fwriadol.
- Dianc o'r ysgol.

Monitro 'Wobbles'

Wrth fonitro data ymddygiad, os yw disgybl angen 'Camau Ymateb' yn barhaus i reoli ei ymddygiad, dylid ystyried y canlynol:

- Ydyn ni'n defnyddio'r camau atgoffa yn effeithiol? e.e. defnyddio ymyriadau wedi'u sgriptio
- A fu newid ym mywyd cartref y plentyn? e.e. trafod gyda'r plentyn/rhieni
- Pa ddulliau eraill y gellir eu defnyddio gyda'r plentyn mewn perthynas ag Anghenion Dysgu Ychwanegol (ADY) yr ysgol? Adnabod disgyblion ag ADY – ymateb graddedig yn dibynnu ar angen y disgybl (defnyddio cynllun ymddygiad personol os oes angen).

Bydd y Dirprwy Bennaeth/ALNCo yn monitro disgyblion sy'n arddangos patrymau ymddygiad cyson ac yn sicrhau y glynir at y mesurau canlynol (Gweler yr Atodiad Ymateb Graddedig):

- Trafodaeth gyda'r athro dosbarth/oedolion dan sylw.
- Trafodaeth gyda'r plentyn/rhieni.
- Cyfeirio at yr ymateb graddedig ADY i gefnogi plentyn.
- Cysylltu â thimau o fewn yr awdurdod lleol (Outreach).
- Trefnwch gyfarfodydd cymorth bugeiliol rheolaidd gyda'r plentyn/rhiant/athro.
- Dogfennu ymddygiad ar My Concern.

Amser Chwarae ac Amser Cinio

Dylid ystyried amser chwarae ac amser cinio fel cyfrwng ardderchog i ddisgyblion ac oedolion ddatblygu a gwella eu perthnasoedd mewn ffordd hwyliog a hamddenol. Mae Disgwyliadau Dewi Sant yn berthnasol amser chwarae ac amser cinio a'r un camau ymateb dylid cymryd wrth ymdrin â disgyblion nad ydynt yn dilyn Disgwyliadau Dewi Sant. Goruchwylir y plant gan amrywiaeth o athrawon a chynorthwyon.

Amseroedd Chwarae Cadarnhaol

Yn ystod amser chwarae gall disgyblion gael mynediad i ystod o weithgareddau megis pêl-droed (CA2), anturiaethau Llwybr Trim a gemau traddodiadol fel nadroedd ac ysgolion, sgipio, hŵp ac ati. Mae staff a disgyblion hŷn yn cael eu hyfforddi i ddefnyddio Gemau Buarth i annog disgyblion i chwarae gemau a defnyddio'r Gymraeg.

Rhaid i oedolion gymryd rhan ym mhob gweithgaredd i fodlu'r ymddygiadau dymunol i ddisgyblion.

Arweinwyr Chwarae CA2 (Cyngor Iechyd) fydd yn gyfrifol am osod y gweithgareddau a'r offer ar y ddwy iard.

Ar ddiwedd amser chwarae, bydd dwy gloch yn canu. Wrth glywed y gloch gyntaf rhaid i bob disgybl stopio a sefyll yn dawel. Wrth glywed yr ail gloch rhaid i ddisgyblion gerdded yn dawel gan ddychwelyd yr holl offer chwarae. Rhaid iddynt wedyn wneud eu ffordd yn synhwyrol i ffurfio cylch dosbarth lle bydd gwiriad byr (check in) yn digwydd gyda'u hathro dosbarth cyn dychwelyd i'r dosbarth. Bydd arweinwyr chwarae yn gyfrifol am gadw gweithgareddau ac offer.

Amser Cinio Hyfryd

Bydd y fformat ar gyfer amser cinio'r un fath ag amser chwarae. Hefyd amser cinio, mae'r Ystafell Dawel/Clwb Tawel ar agor i ddisgyblion y mae'n well ganddynt weithgareddau tawelach fel lliwio a gemau bwrdd.

'Mêts Grêt' – Bydd disgyblion Blwyddyn 6 yn helpu i oruchwylio disgyblion amser chwarae ac amser cinio ar y ddwy iard. Eu rôl yw cadw llygad ar unrhyw blant a allai fod angen cymorth, sydd ar eu pen eu hunain neu sy'n ymddangos yn ofidus. Nid ydynt yn ceisio datrys unrhyw ddadleuon rhwng disgyblion. Maent yn helpu plant iau trwy chwarae gemau gyda nhw a bod yn fodel rôl gadarnhaol. Bydd y disgyblion hyn yn hawdd eu hadnabod trwy wisgo siacedi High-Vis. Anogir disgyblion i ddod o hyd i le tawel (Cadair Caredigrwydd) neu ddefnyddio Ystafell Dawel os ydynt yn teimlo eu bod am gael 'wobble' neu os oes angen gofod a thawelwch.

Canllawiau ar ymladd ar y maes chwarae

Os oes plant yn ymladd ar y maes chwarae mae angen i staff ddilyn sgript ymateb Cam 3. Bydd angen i staff alw am help. Bydd technegau Team Teach i leddfu'r sefyllfa yn cael eu defnyddio gan y rhai sydd wedi derbyn hyfforddiant drwy'r awdurdod lleol. Dylid defnyddio'r protocol canlynol:

- Anfonwch at yr UDA/Galw am aelod o'r UDA
- Yn y lle cyntaf, dylai hyn fod y Pennaeth/Dirprwy Bennaeth/Pennaeth CA2.
- Cofnodi ar My Concern fel 'Cofnod Digwyddiad Maes Chwarae'.
- Rhieni'n cael eu hysbysu gan yr UDA ac yn ysgrifenedig trwy lythyr.
- Gwahardd o'r maes chwarae yn yr ysgol yn ystod amser egwyl/cinio nesaf (i'w benderfynu gan aelod o'r UDA).
- Cynhadledd adferol rhwng disgyblion dan arweiniad aelod o'r UDA pan fo'n briodol.

Yn yr achosion eithafol lle mae digwyddiadau pellach o ymladd ar y maes chwarae, yn enwedig dros gyfnod byr, yna bydd rhai o'r canlynol hefyd yn berthnasol:

- Cyfarfod gyda rhieni a'r Pennaeth
- Gwahardd oddi wrth y maes chwarae ar gyfer egwyl a chinio am un diwrnod
- Gwaharddiad allanol ar gyfer amser cinio
- Gwaharddiad cyfnod penodol/parhaol

Bydd yr ysgol hefyd yn defnyddio swyddog cyswllt heddlu'r ysgol i godi ymwybyddiaeth a darparu gweithdai pan fydd ymddygiad wedi gwaethygu.

Ymateb Gradedig ADY ar gyfer Anghenion Emosiynol Iechyd a Lles (Emotional Health and Well-being)

Bydd gan nifer fach o ddisgyblion anghenion Emosiynol Iechyd a Lles cydnabyddedig a bydd angen cymorth ychwanegol arnynt i'w galluogi i ddatblygu perthnasoedd cadarnhaol. Bydd y disgyblion hyn naill ai'n blant Gweithredu Ysgol neu'n Gweithredu Ysgol a Mwy a chânt eu cefnogi gan ddefnyddio gynllun cefnogi unigol a dulliau priodol.

Cofnodi Ymddygiad

Rhaid cofnodi pob digwyddiad o Gam 4 a 5 y 'Camau Ymateb' ar My Concern. Bydd pob aelod o staff yn derbyn hyfforddiant My Concern. Mae'n hanfodol bod digwyddiadau'n cael eu cofnodi er mwyn gallu olrhain data ymddygiad yn effeithiol ac i ddarparu cymorth ychwanegol i ddisgyblion sy'n dangos anghenion Emosiynol/Iechyd a Lles.

Trin yn Gadarnhaol ac Addysgu Tîm (Positive Handling and Team Teach)

Mae staff (UDA) yn derbyn hyfforddiant 'Team Teach' blynyddol gan swyddogion ALL Bro Morgannwg i sicrhau, os oes angen iddynt ymyrryd yn gorfforol â phlentyn, bod hyn yn cael ei wneud mewn ffordd ddiogel. Mae hyfforddiant yn cael ei ddiweddarau pan fo angen.

Dulliau Adferol

Rydym yn defnyddio Dulliau Adferol i adfer, ail-lunio a thrwsio pan fydd ymddiriedaeth mewn perthynas yn cael ei difrodi neu ei thorri a phan fo ymddygiad yn disgyn islaw'r lefel ddisgwyliedig. Rydyn ni'n defnyddio'r dull pan fydd plentyn/plant wedi cael 'wobble' e.e. colli tymer, pan fo moesau wedi diflannu neu pan ddywedwyd pethau na ddylai fod. Mae'r dull hwn yn caniatáu i'r holl bartïon dan sylw gael eu clywed ac mae'n addysgu empathi ac ymddygiad gwell gyda'r nod yn y pen draw na fydd y digwyddiad

yn digwydd eto fel bod gan ddisgyblion gwell strategaethau i ddelio â'u 'wobble'. Rydym ni eisiau eu dysgu sut i ddelio â'u 'wobble' fel nad oes angen ymateb gan oedolyn.

Mae'r holl staff yn cael hyfforddiant ar sut i gynnal sesiwn Dulliau Adferol.

Rydym yn canolbwyntio ar 5 cwestiwn allweddol wrth ddefnyddio Dulliau Adferol:

1. Beth ddigwyddodd?
2. Beth oeddech chi'n ei feddwl/sut oeddech chi'n teimlo ar y pryd?
3. Pwy sydd wedi cael ei effeithio?
4. Sut roedd hyn yn gwneud i bobl deimlo?
5. Beth allwn ni ei wneud i unioni pethau?

Nid adeiladu at uchafbwynt ymddiheuriad yw pwrpas y sgwrs adferol. Mae'n ymyriad sy'n annog disgyblion i edrych yn y drych a gweld eu hymddygiad o safbwynt gwahanol. Y nod yw defnyddio'r dull fel sgwrs hyfforddi gan ddefnyddio digwyddiad diweddar â ffocws craff. Mae dysgu go iawn yma, y rhan fwyaf o'r amser i'r myfyrwyr, weithiau i bawb.

Cyfrifoldeb am Weithredu'r Polisi Perthnasoedd Cadarnhaol

Mae'r holl staff yn gyfrifol am weithredu'r polisi hwn.

Bydd Athrawon Dosbarth a Chynorthwyon Cefnogi Dysgu yn:

- Dilyn y polisi.
- Defnyddio'r camau ymateb y cytunwyd arnynt.
- Cydgysylltu gyda'r Dirprwy Bennaeth ar gyfer disgyblion y gallai fod angen cymorth arnynt o Gam 2 o ymateb graddedig ADY.
- Bydd athrawon yn cysylltu â rhieni/gofalwyr fel y nodir yn y polisi.

Bydd y tîm Iechyd a Lles yn:

- Darparu dysgu proffesiynol i staff ar weithredu'r polisi.
- Arwain agweddau allweddol ar Iechyd a Lles megis Ymwybyddiaeth Ofalgar
- Sicrhau bod yr holl staff yn teimlo'n hyderus i wreiddio'r datganiadau 'Beth sy'n Bwysig' ar gyfer Iechyd a Lles ar draws y cwricwlwm.

Bydd y Dirprwy Bennaeth/ALNCo yn:

- Cydgysylltu â'r Cydlynnydd ADY ynghylch disgyblion ar Gam 2/3 o ymateb graddedig ADY a chysylltu ag athro arbenigol - Seicolegydd Allgymorth/Addysg pan fo angen.
- Cydgysylltu â rhieni/gofalwyr fel y nodir yn y polisi.
- Ymgynghori â'r Pennaeth ynglŷn â digwyddiadau difrifol yn 'Cam Ymateb 4/5' yn y polisi hwn.
- Dadansoddi data ymddygiad a gofnodwyd gan staff ar My Concern.
- Cwblhau atgyfeiriadau ar gyfer Cam 3/4/5 ar gyfer anghenion Emosiynol Iechyd a Lles.
- Cydgysylltu â'r Pennaeth ar anghenion Emosiynol Iechyd a Lles /dysgu proffesiynol.

Bydd yr Athro Arbenigol ar gyfer anghenion Emosiynol Iechyd a Lles o ALL y Fro yn:

Ymweld â'r ysgol yn rheolaidd i roi cymorth i staff ynghylch anghenion Emosiynol Iechyd a Lles, dysgu proffesiynol i staff, cyfarfod â'r Dirprwy Bennaeth/ALNCo/Pennaeth/Athro i drafod cyfeiriad strategol diwallu anghenion disgyblion Emosiynol, Iechyd a Lles.

Bydd y Pennaeth yn:

- Sicrhau bod y polisi'n cael ei weithredu a'i ddilyn yn effeithiol.
- Cyfarfod â'r Dirprwy Bennaeth/ALNCo yn rheolaidd i drafod disgyblion unigol a pherthnasoedd cadarnhaol ar draws yr ysgol gan gynnwys dadansoddiad o ddata ymddygiad disgyblion a gasglwyd gan staff ar My Concern.
- Diweddarau llywodraethwyr ar les a pherthnasoedd cadarnhaol
- Sicrhau bod y polisi yn cael ei adolygu'n flynyddol.

Bydd y Llywodraethwyr yn:

- Sicrhau bod y fframwaith cyfreithiol yn cael ei ddilyn.
- Dirprwyo gweithrediad y polisi hwn i'r Pennaeth.
- Llunio a diweddarau polisi'r ysgol ar Berthnasoedd Cadarnhaol.
- Sicrhau bod copïau o'r datganiad hwn ar gael ar wefan yr ysgol i'w harchwilio gan rieni disgyblion sydd wedi'u cofrestru yn yr ysgol a darparu copi yn rhad ac am ddim i unrhyw riant sy'n gofyn am un.
- Cynnwys crynodeb o gynnwys a threfniadaeth ymddygiad ym Mhrosbectws yr Ysgol.

Gwybodaeth am Ffurio'r Polisi hwn

- Mae staff wedi cyflwyno eu syniadau trwy drafodaethau yn ystod hyfforddiant staff.
- Ymgynghorwyd â staff ynghylch y polisi.
- Lluniwyd gyda chefnogaeth y tîm Iechyd a Lles.

Dysgu Proffesiynol

Er mwyn i bolisi ddod yn realiti, rydym yn deall y bydd cryn dipyn o ddysgu proffesiynol yn cael ei wneud gan staff. Bydd y polisi hwn yn cael ei gyflwyno i staff yn ystod sesiynau dysgu proffesiynol er mwyn sicrhau bod anghenion hyfforddi'r holl staff yn cael eu diwallu ac fel bod y polisi'n cael ei weithredu'n gyson. Bydd dysgu proffesiynol yn digwydd mewn amrywiaeth o ffyrdd e.e. hyfforddi, mentora, arsylwadau, hyfforddiant, ymchwil, diwrnodau HMS ac ati.

Cymuned

Mae rôl y rhieni/gofalwyr a'r gymuned leol yn y polisi hwn hefyd yn hollbwysig. Credwn y dylai perthnasoedd cadarnhaol dreiddio o'r ysgol ac i'r gymuned leol drwy:

- Mabwysiadu polisi drws agored.
- Gwaith a wneir gyda rhieni/gofalwyr gan swyddog ymgysylltu â theuluoedd yr ysgol.
- CRhA gweithredol.
- Cynhalio cyfarfodydd bugeiliol gyda'r plentyn, staff yr ysgol a rhieni/gofalwyr.

- Rhieni/gofalwyr yn cael gwybod yn ddyddiol sut mae eu plentyn yn dod ymlaen yn yr ysgol.
- Rhannu agweddau allweddol fel 'Disgwyliadau Dewi Sant', gwobrau a Chamau Ymateb gyda'r holl deuluoedd, a'u hannog i ddefnyddio'r rhain gartref gyda'u plant.

Atodiad 1 – Disgwyliadau Dewi Sant

Siaradwn yn Gymraeg ar bob adeg.

Lleoliad	I fod yn barod	I fod yn barchus	I fod yn ddiogel
Dosbarth	<p>..... i ddysgu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Techneg ‘Rhowch 5’ ● Eistedd yn barod i ddysgu ● I gyflawni’r gweithgareddau a gosodir. 	<p>... i’n gilydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dwylo, traed a cheg caredig ● Gofalu am adnoddau’r ysgol ● Gwrando ar gyfarwyddiadau 	<p>.... cerdded o amgylch yr ysgol.</p>
Yn y Berllan	<ul style="list-style-type: none"> ● Aros wrth gorneli wrth gerdded o amgylch y Berllan a sicrhau bod neb yn dod. 	<p>Defnyddio eich moesau....</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Esgusodwch i, Ar ol chi, Bore da. ● Dal drysau ar agor i eraill. 	<p>.... cerdded o amgylch y Berllan.</p>
Amser Antur/Ysgol y Goedwig	<p>..... i ddysgu.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● I wisgo’n addas. ● I gyflawni’r gweithgareddau a gosodir. 	<p>... i’n gilydd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dwylo, traed a cheg caredig ● Gofalu am adnoddau’r ysgol ● Gwrando ar gyfarwyddiadau 	<ul style="list-style-type: none"> ● Dilyn cyfarwyddiadau wrth weithio yn yr awyr agored. ● Aros yn yr ardal a gosodir. ● Defnyddio adnoddau yn gywir.
Maes Chwarae	<p>..... i redeg, chwarae, dysgu a chael hwyl.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Gwisgo’n addas. ● I aros pan glywir y gloch cyntaf. ● I dacluso offer chwarae yn ofalus. ● I gerdded yn dawel yn dawel i’ch cylch wrth glywed yr ail-gloch. 	<p>....i’ch gilydd ac i’r amgylchedd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● dwylo, traed a cheg caredig ● Gofalu am adnoddau’r ysgol. ● Dilyn amserlen adnoddau amser chwarae. ● Gosod sbwriel yn y bin. ● I fod yn gyfrifol am eiddo personol e.e. dillad ysgol. 	<p>.... i ddefnyddio offer yn gywir.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● I beidio dringo ar ardaloedd sydd yn beryglus. ● I beidio gadael safle’r ysgol.
Gwasanaeth	<p>.... i wrando ar y siaradwr.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Eistedd yn daclus yn barod i wrando. 	<p>.... i’r siaradwr.</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Gwrando mewn tawelwch ● Eistedd yn llonydd 	<p>... dwylo, traed a cheg caredig</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Gadael y neuadd yn dawel ac yn drefnus

		<ul style="list-style-type: none"> • Codi llaw wrth ateb cwestiwn/rhannu sylwad. 	
Neuadd/Ymarfer Corff	<p>.... am gyfarwyddiadau</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sefyll yn barod i wrando ar gyfarwyddiadau. 	<p>.... i'r gêm a dilyn y rheolau.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gofalu am adnoddau'r ysgol. 	<p>.... i ddefnyddio offer yn gywir.</p>
Neuadd Ginio	<p>..... aros eich tro.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhesi un tu ôl y llall yn dawel. • I dacluso eich ardal bwyta. 	<p>.... i'r staff yn y gegin ac eraill.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Defnyddio eich moesau ac i sefyll mewn rhes yn daclus. • Dweud os gwelwch yn dda a diolch i staff y gegin yn Gymraeg. 	<p>.... dwylo, traed a cheg caredig</p> <ul style="list-style-type: none"> • Gadael y neuadd yn dawel ac yn drefnus
Clwb Brecwast	<p>..... aros eich tro.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rhesi un tu ol y llall yn dawel. • I dacluso eich ardal bwyta/adnoddau chwarae. 	<p>....i'r staff ac i eraill.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Defnyddio eich moesau ac i sefyll mewn rhes yn daclus. • Tacluso adnoddau a defnyddir. 	<p>.... dwylo, traed a cheg caredig</p> <ul style="list-style-type: none"> • I beidio gadael heb ganiatad. • Gadael y neuadd yn dawel ac yn drefnus ar ddiwedd y sesiwn.
Clybiau ar ôl ysgol	<p>..... am gyfarwyddiadau</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sefyll yn barod i wrando ar gyfarwyddiadau. • Gwisgo yn addas ar gyfer gweithgareddau penodol. 	<p>....i'r staff ac i eraill.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tacluso adnoddau a defnyddir. 	<p>.... dwylo, traed a cheg caredig</p> <ul style="list-style-type: none"> • I beidio gadael y clwb heb ganiatad.
Clwb y Ddraig	<p>..... am gyfarwyddiadau</p> <ul style="list-style-type: none"> • Chwarae a chael hwyl • I fod yn barod pan mae rhieni yn cyrraedd. 	<p>.....i'r staff ac i eraill.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Tacluso adnoddau a defnyddir. 	<p>.... dwylo, traed a cheg caredig</p> <ul style="list-style-type: none"> • I beidio gadael y clwb heb ganiatad.

Atodiad 2 – Y Pum Colofn o Berthnasoedd Cadarnhaol

	1 Ymddygiad tawel, cyson wedi'i fodelu.	2 Sylw cyntaf ar gyfer ymddygiad gorau.	3 Arferion Di-baid	4. Ymyrraeth Sgriptiedig	5. Sgyrsiau Adferol
Sut olwg sydd ar hyn yn Ysgol Gymraeg Dewi Sant?	<ul style="list-style-type: none"> • Cerdded Gwych • Strategaethau Meddwlgarwch • Strategaethau TLAC • Gwerthoedd Ysgol 	<ul style="list-style-type: none"> • Byrddau Brolio Disgwyliadau Dewi Sant. • Strategaethau TLAC • Gwasanaethau Gwobrwyo 	<ul style="list-style-type: none"> • Strategaethau TLAC • Camau Ymateb Ysgol Gymraeg Dewi Sant (Atodiad 3) 	<ul style="list-style-type: none"> • Camau Ymateb (Atodiad 3) 	<ul style="list-style-type: none"> • Camau Ymateb (Atodiad 3)

Atodiad 3 – Pum Cam Ymateb i Gefnogi Plant nad ydynt yn dilyn Disgwyliadau Dewi Sant

Cam Ymateb	Ymddygiad Posib	Strategathau	Ymateb yr oedolyn gyda script ymyrraeth	Camau dilynol 'Sicrwydd o'r dilyniant. Mae hyn yn galluogi'r plentyn i feddwl am ei weithredoedd a dysgu bod rhywun pwysig yn credu ei fod yn well'.
Cam 1 Atgof o Ddisgwyliadau Dewi Sant.	Peidio â dilyn y rheolau. Gweiddi 'Oddi ar y Dasg'	Cyfeirio at y Bwrdd Brolio – Canmol eraill? Defnyddio sgrïpt ymyrraeth 30 eiliad ▼ Caniatau ychydig o amser i feddwl (take up time)	Rwy'n sylwi dy fod yn .... (cael wobble) Y rheol am .... rwy'ti wedi torri. Rwy'ti wedi dewis i ... Wyt ti'n cofio... dyna'r person rwy am weld heddiw. Diolch am wrando.	Yr athro yn ysgrifennu nodiadau ar y digwyddiad i gyfeirio atynt pan fydd popeth yn dawel. Yr athro yn neilltuo amser i drafod ymddygiad gyda'r plentyn, gan gyfeirio at reolau'r dosbarth/dull adferol.
Cam 2 Ail atgof o ddisgwyliadau Dewi Sant	Tynnu Sylw Eraill Peidio â chwblhau gwaith. Gwrthodiad cyffredinol i ddilyn cyfarwyddiadau. Ymddygiad 'lefel isel' arall.			

Cam Ymateb	Ymddygiad Posib	Strategathau	Ymateb yr oedolyn gyda script ymyrraeth	Camau dilynol
Cam 3	Parhau gyda'r uchod ar ôl ail atgof.	<p>Atgoffwch y disgybl i ddefnyddio'r amser i ffwrdd a defnyddio adnoddau ystyriol/ymdawelu.</p> <p>Defnyddiwch y sript y cytunwyd arni.</p> <p>Caniatewch ychydig o amser 'take up time' i'r plentyn.</p>	<p>Mae angen i ti..</p> <p>Dwi angen dy weld di yn ...</p> <p>Rwy'n disgwyl...</p> <p>Rwy'n gwybod byddwch yn ....</p> <p>Diolch</p>	<p>Barn athro – cynigiwch yr opsiwn i 'seibiant' (time out) os yw'n briodol.</p> <p>Yn y Dosbarth – Disgybl i eistedd wrth ymyl yr athro/desg ar wahân i weithio.</p> <p>lard - Sefyll gyda'r athro, dim siarad.</p> <p>Yr athro i drafod gyda rhieni/ffonio rhieni/UDA os bydd sawl digwyddiad mewn cyfnod byr o amser.</p> <p>Sicrhewch ddilyniant gyda'r disgybl, defnyddiwch y sript y cytunwyd arni a chaniatáu amser (take up time).</p>
4	<p>Gwrthod cwblhau gwaith dro ar ôl tro.</p> <p>Gadael yr ystafell ddosbarth heb ganiatâd</p> <p>Iaith sarhaus neu fygythiol wedi'i chyfeirio at ddisgyblion eraill</p> <p>Defnydd o iaith annerbyniol</p> <p>Gwrthod derbyn canlyniad yng ngham 1-3</p>	<p>Cylch trafod adferol wedi'i gwblhau gan yr athro. Plentyn am hyd at 5-15 munud munud o amser egwyl/cinio yn y dosbarth (Dibynnu ar oedran y plentyn).</p> <p>Cofnodi'r digwyddiad ar 'My Concern'.</p> <p>Defnyddio sript a chytunwyd arni.</p>	<p>Beth ddigwyddodd?</p> <p>Beth oeddech chi'n ei feddwl ar y pryd?</p> <p>Beth wyt ti wedi meddwl ers hynny?</p> <p>Sut roedd hyn yn gwneud i bobl deimlo?</p> <p>Pwy arall sydd wedi cael ei effeithio?</p> <p>Sut maent wedi cael eu heffeithio?</p> <p>Beth allwn ni ei wneud i wneud pethau'n iawn?</p>	<p>Llythyr adref at y rhieni er mwyn esbonio'r ymddygiad. Rhieni i ymateb i'r llythyr.</p>

			<p>Ar raddfa o 1 i 10, pa mor flin oeddech chi?</p> <p>Gallaf weld nad ydych yn barod i siarad....</p>	
5 'Fast Track'	<p>Parhau i ddangos yr ymddygiad uchod.</p> <p>Ymosodiad corfforol ar ddisgybl yn enwedig yn y dosbarth</p> <p>Iaith sarhaus wedi'i chyfeirio at oedolyn</p> <p>Brwydro ar safle'r ysgol</p> <p>Dinistrio eiddo yn fwriadol</p> <p>Ymosodiad corfforol ar staff</p> <p>Dianc o safle'r ysgol</p>	<p>Technegau Team Teach</p> <p>Galw am aelod o'r UDA</p> <p>Defnyddio sript a chytunwyd arni.</p> <p>Galw rheini ar unwaith (Pennaeth /Dirprwy)</p> <p>Symud y plentyn o'r dosbarth/iard – Cwtsh/Swyddfa'r Pennaeth</p> <p>Gwaharddiad cyfnod penodol/parhaol</p> <p>Ymgyfraniad asiantaethau allanol</p> <p>Hysbysu'r heddlu os yn briodol</p> <p>Ffurflen ALL trais yn y gweithle wedi'i chwblhau a'i chyflwyno i'r Pennaeth.</p>	<p>Mae angen I ti...</p> <p>Dwi angen dy weld di yn ...</p> <p>Rwy'n disgwyl I ti...</p> <p>Rwy'n gwybod y byddech yn ...</p> <p>Diolch.</p>	<p>Gwaharddiad mewanol/cyfnod penodol/parhaol</p> <p>Cyfarfod gyda rhieni gan y Pennaeth/Dirprwy.</p> <p>Cynhadledd adferol pan fo'n briodol</p> <p>Llythyr adref at rieni y mae'n rhaid ei lofnodi</p> <p>Os bydd ymosodiad corfforol yn parhau yna gostyngiad yn yr amserlen.</p>

Atodiad 4 – Llythyr at Rien

Polisi Perthnasedd Ysgol Gymraeg Dewi Sant

Ffurflen gyfeirio at rieni

Dyddiad: _____

Enw'r Plentyn: _____

Mae eich plentyn wedi camymddwyn yn yr ysgol heddiw drwy -

- Yn gwrthod cwblhau gwaith dro ar ôl tro
- Gadael yr ystafell ddosbarth heb ganiatâd
- Defnyddio iaith sarhaus neu fygythiol wedi'i chyfeirio at ddisgyblion eraill
- Defnyddio iaith amhriodol/annymunol yn yr ysgol
- Gwrthod derbyn canlyniad yng Ngham 1-3

Manylion bras

Mae'r ysgol yn ystyried yr ymddygiad yma yn hollol annerbyniol ac yn credu y dylech gael eich hysbysu ohono. Gofynnir yn garedig ichi ddelio gyda'r mater cyn gynted a phosibl.

Llofnod _____

Amlinellwch y camau a gymroch i ddelio gyda'r sefyllfa yn yr atodiad isod a'i ddychwelyd i'r ysgol os gwelwch yn dda. Gall methu â dychwelyd y slip isod olygu na chaiff y digwyddiad ei gau. Diolch yn fawr.

Arwyddyd _____

Dyddiad: _____

Mae pob plentyn yn unigryw.

Caiff cosbau a gwobrau eu haddasu yn unol ag angen unigol y disgybl.

Mae gan rai disgyblion fwy o angen nag eraill.

I'r mwyafrif helaeth o ddisgyblion, atgof ysgafn neu hwb i'r cyfeiriad cywir yw'r cyfan sydd ei angen. Gall hwn fod yn air tawel neu'n ciw gweledol er mwyn cywiro'r ymddygiad.

Dylid cymryd camau gyda gofal ac ystyriaeth bob amser; rhaid ystyried anghenion unigol lle bo angen. Canmol yr ymddygiad rydych chi am ei weld a bydd pob disgybl yn cael amser (take up time) rhwng camau. Nid yw'n bosibl llamu na chyflymu camau ar gyfer aflonyddwch lefel isel.

Dylid danfon nodyn atgoffa neu rybudd o'r disgwyliadau ar gyfer disgyblion sy'n cyfeirio at reolau i fod 'yn Barod, yn Barchus, yn Ddiogel' yn breifat i'r disgybl. Mae'r athro yn gwneud y plentyn yn ymwybodol o'i ymddygiad pan fydd gan y disgybl dewis i wneud y peth iawn. Dylid rhoi amser i ddisgyblion ymateb i'r cais hwn.

Dylid cyflwyno rhybudd cyfle olaf clir, llafar, terfynol yn breifat i'r disgybl gan ei wneud yn ymwybodol o'i ymddygiad ac amlinellu'n glir y canlyniadau os bydd yn parhau. Atgoffir disgyblion o'u hymddygiad da blaenorol i brofi eu bod yn gallu gwneud dewisiadau da. Mae'n bwysig rhoi rhywfaint o amser i'r disgybl yma i gael y cyfle i fyfyrir ar yr hyn rydych wedi'i ddweud ac ymateb yn briodol.

Canlyniadau – Camau 3, 4 a 5

Bydd gwaith sydd heb ei gwblhau yn y dosbarth oherwydd 'wobble' yn cael ei gwblhau yn ystod eu hamser eu hunain – amser egwyl/cinio dan oruchwyliaeth yr oedolyn sydd wedi gosod y dasg.

Gall 5 - 15 munud amser egwyl i feddwl am yr hyn a ddigwyddodd fod yn ddigon. Nid yw carchariadau hir a wasanaethir ddyddiau ar ôl y digwyddiad yn gwneud y pwynt nac yn dysgu ymddygiad gwell i unrhyw un yn y dyfodol. Bydd unrhyw achosion o gadw yn y ddalfa yn cael eu rhoi cyn gynted â phosibl ar ôl y digwyddiad, yn fyr ac â ffocws, wedi'u cynllunio nid yn unig i benderfynu ond i gytuno ar ymddygiad yn y dyfodol ac i atgyfnerthu ffiniau presennol.

Hysbysir rhieni trwy lythyr os yw eu plentyn wedi cyrraedd cam 4. Bydd gofyn i rieni ymateb i'r llythyr a'i ddychwelyd i'r ysgol. Os derbynir 3 slip, gwahoddir rhieni i'r ysgol i drafod ymddygiad eu plentyn a'r gefnogaeth sydd angen ei gweithredu i wella ymddygiad y plentyn.

Canlyniadau Naturiol

Mae glanhau'r llanast, atgyweirio arddangosfa, ad-drefnu'r ystafell ddosbarth, gwneud i fyny gyda chyfoedion yn enghreifftiau o ganlyniadau naturiol. Yn Ysgol Gymraeg Dewi Sant byddwn yn darganfod canlyniad sy'n trwsio'r difrod yn hytrach na chosbi'r ymddygiad.